

have været forhandlede paa Rigsdagen og udenfor Rigsdagen i en Aarrække, der snart naar op til 50 Aar. Men der er blot Anledning til her at gentage det, som i saglig Henseende særtæner dette Forslag i denne Skikkelse fra mange andre Forslag, som have været vedtagne henholdsvis af Folketinget og Landstinget paa tidligere Stadier, og til at vise, hvori netop dette Forslag har sit særegne Fortrin, ikke et Fortrin, som gør det til et Ideal af en Retsplejeordning, men et Fortrin, som gør det mere stemmende med det praktiske Livs Krav og Tarv end noget andet tidligere Forslag. Den Modsætning, som har været mellem Tingene om Lovforslagene i hele den Rækkefølge, hvori de have foreligget, er nemlig langt ringere end den Modsætning, der har været udenfor Rigsdagen, og som har været den virkelige Hindring for, at denne Sag har kunnet bringes til Ende, en Modsætning mellem to Opfattelsesmaader af Retsplejens Ordning, naar den skulde føres frem, som jeg vil karakterisere som en Modsætning mellem en mere teoretisk radikal Opfattelse og en anden, som er mere praktisk konservativ, idet jeg benytter disse Udtryk — hvad der ogsaa ligger i selve Ordene — saaledes, at derved ikke betegnes nogen som helst politisk Forskel mellem konservativ og radikal, men en Forskel mellem Teorien og dens radikale Fordringer og det praktiske Livs Fordringer, som altid ville være mere konservative. Denne Forskel er det, som det nuværende Forslag har bidraget til at udjævne. Det har slaaet saa meget af paa de teoretisk radikale Krav, som oprindeligt laa til Grund baade for Grundlovens Fordringer og for de Udarbejdelser, som fandt Sted paa dette Grundlag, saaledes at de ere bragte i bedre Overensstemmelse med, hvad det praktiske Retsliv, saaledes som det føres af Dommere, Sagførere og de retssøgende, kræver. Og det er jo de 3 Hovedpunkter, hvorpaa denne Ordning altid har været rettet. For det første Mundtligheden, om den skulde udstrækkes til at indbefatte Bevisumiddelbarhed. Den teoretisk radikale Fordring krævede dette, krævede som Følge deraf Indskrænkning af den nugældende Appel til en Revision, krævede som Følge deraf en Omorganisation af de afgørende Domstole. Det praktiske Liv krævede med en sjælden Overensstemmelse: Appel i den nuværende Skikkelse bør bevares. Dermed droges Grunden bort fra Princippet om Bevisumiddelbarheden, og Grunden bort fra en væsentlig

indgribende Omorganisation af Domstolene. Det nuværende Forslag har i denne Henseende bøjet sig for Retslivets Krav, og idet det fastholder Fremskridtet med Hensyn til Mundtlighed, udelukker det Princippet om Bevisumiddelbarhed og lader sig nøje med Bevisumiddelbarhed i ethvert Tilfælde, hvor denne har nogen virkelig Betydning.

Saa er der Anklageprincippet. Den teoretisk radikale Fordring var en hensynsløs Gennemførelse af Anklageprincippet i den sigtedes Interesse og dermed en Henvisning af Undersøgelsesdommeren til en rent passiv Holdning. Det praktiske Livs Krav i Retssikkerhedens Navn var dette, at det ikke kunde gaa an, at Undersøgelsesdommeren indtog en saadan passiv Stilling, idet man derved udsattes for den Fare, at endogsaa et Flertal af virkelige Forbrydere undslap Retfærdigheden. Det nærværende Forslag har opgivet denne passive Stilling for Dommeren og dermed for Forundersøgelsens Vedkommende Anklageprincippets fulde Gennemførelse, men den har paa den anden Side sikret den sigtede paa saa mange Maader, ja endogsaa, vil jeg sige, til Overmaal mod noget, der kunde medføre Misbrug af den inkvisitoriske Undersøgelse, som vedblivende lægges i Undersøgelsesdommerens Haand.

Saa er der endelig Nævningespørgsmaalet, maaske det, som drager de flestes Interesse til sig. Den teoretisk radikale Fordring, som laa til Grund for Grundloven, var den, at Nævningeinstitutionen var en ganske udmærket Ting til Fremme af Retfærdigheden, og dermed — og dette er det eneste Punkt, hvor et politisk Moment kommer ind — forbandt sig saa senere Fordringen om, at de læge Dommere, der som Nævninger kaldes til Medvirkning, skulde vælges, udtages direkte eller indirekte ved den almindelige Valgret, hvorved et Magtspørgsmaal dog droges ind i Retsspørgsmaalet. Den konservativt praktiske Tanke var den, at der var meget stor Tvivl om Nævningeinstitutionens Værdi, langt større Tvivl, end der endnu paa Grundlovens Tid var Tale om. Erfaringerne havde langt fra vist sig saa gunstige for Nævningeinstitutionens Virksomhed, som man paa Grundlovens Tid forudsatte. Imidlertid vilde man forandre hele Institutionens Karakter, naar man lod et politisk Spørgsmaal, et Magtspørgsmaal, faa Indflydelse paa Nævningernes Udtagelse. Derfor maatte Kravet fra denne Side være rettet paa, at Udtagelsen skete paa en Maade, der sikrede mod politisk